

POLITIEK Ook vrienden en kennissen kunnen straks zorgverlof opnemen PAGINA 2
WETENSCHAP Het gaat een keer heel erg mis met onze digitale systemen PAGINA 3
BUITENLAND Eerwraak is een verontrustende trend onder Palestijnen PAGINA 4
ECONOMIE IKEA roept miljoenen klanten terug om kinderlamp PAGINA 7

NL

SJOERD MOUSSIIE nd.nl/politiek BEELD NOVUM / FRIEK VAN DEN BERG

Brede steun voor missie in Mali

... Na twee dagen vergaderen stemde de Tweede Kamer gisteren in met de militaire missie naar Mali.

... Er moet vrede en stabiliteit in het land komen, ook voor kwetsbare christenen.

► DEN HAAG

De beslissing van het kabinet om militairen naar Mali te sturen, lag er al een tijdje. Daar komt nu, na twee lange dagen vergaderen, ook de brede steun van de Tweede Kamer bij. Het verlossende woord kwam gisteren aan het begin van de avond. Alleen de SP, PVV en PvdD, die vanaf het begin al kritisch waren, stemden tegen. In de komende twee jaar zullen ongeveer 370 militairen, enkele tientallen politiegagenten en burgers naar het Afrikaanse land afreizen. Zij zullen deel uitmaken van de VN-missie Minusma. Nederland is verantwoordelijk voor het opzetten van een inlichtingen netwerk – met name voor het verzamelen van informatie over extremistische moslim-groeperingen – in het onrustige noorden van Mali. De bijdrage van Nederland duurt in ieder geval tot 2015. Het akkoord van de Tweede Kamer kwam niet vanzelf. Diverse partijen bezwoeren herhaaldelijk 'niet op de stoel van de commandant der strijdkrachten' te willen zitten. Toch maakten zij zich grote zorgen over het ontbreken van transporthelikopters bij het Nederlandse deel van de missie. Minister Jeanine Hennis-Plasschaert (Defensie) wil die niet zelf meesturen, omdat ze volgens het leger niet noodzakelijk zijn. Daarnaast hangt er een fors prijskaartje van vijftig miljoen euro aan het twee jaar lang gebruiken van drie helikopters. Volgens haar zullen VN-bondgenoten voor de helikopters zorgen. Zo zorgt Frankrijk voor evacuatie van gewonden. In het debat van woensdag meldde de bewindsvrouw dat gesprekken daar-

Minister van Defensie Jeanine Hennis-Plasschaert en Commandant der Strijdkrachten Generaal Tom Middendorp voor aanvang van het debat over de Missie in Mali.

over al gaande zijn; ze wilde echter niet zeggen met welk land. Hierop reageerde de Kamer bezorgd, omdat alleen landen als Niger en Burkina Faso helikopters hebben toegezegd. 'Het is de vraag of die van de grond komen', klonk het. Hennis overtuigde de Kamer uiteindelijk met de toezegging dat de helikopters er zullen zijn voordat de missie van start gaat, en dat die exemplaren zullen zijn waar Nederland 'prima mee kan werken'. Bij de tegenstanders in de Kamer is de

SP er niet van overtuigd dat de missie de problemen in Mali zal oplossen. Daarvoor is juist humanitaire hulp nodig, vindt Kamerlid Harry van Bommel. Volgens de PVV moet Nederland 'niet vooraan staan blaffen' bij de vraag Mali te helpen, zei Kamerlid Raymond de Roon, die voor dit debat onderscheid maakte tussen extremistische en gematigde moslims. Die laatste groep zou 'de rotzooi' van de eerste moeten opruimen, en dat ook moeten betalen. 'En niet de Nederlandse belastingbetaler.'

In de Kamer en bij het kabinet klonk veel kritiek op de afwijzing van de PVV, die zich immers laat voorstaan op de strijd tegen de extremistische islam. 'Kom bij mij nooit meer aanzetten met het verhaal dat de aanpak van jihadisten een prioriteit is voor de PVV', beet minister Frans Timmermans (Buitenlandse Zaken) De Roon toe. De VN-missie moet het islamitisch extremisme in de regio terugdringen, en stabiliteit brengen. Nu geldt Mali als een vrijplaats voor terroristische groe-

peringen. Volgens Timmermans was het in januari 'kanje boord' toen Frankrijk besloot militair in te grijpen. 'Het land was bijna in de handen van extremistische gevallen.' Op vragen van de ChristenUnie en SGP zei Timmermans dat de Nederlanders alert zullen zijn op de kwetsbare positie van christenen. 'Kinderen moeten in Mali weer naar school kunnen. De politie moet weer de straat op, en de kleine groep christenen die er al eeuwen woont, moet weer naar de kerk kunnen.' <

NL

SJOERD MOUSSIIE nd.nl/politiek

'Breuk is zaak van Vitens'

► DEN HAAG

DE GESTOPTE SAMENWERKING TUSSEN WATERBEDRIJF VITENS EN DE ISRAËLISCHE WATERLEVERANCIER MEKOROT IS GEEN ZAAK VAN HET KABINET.

Minister Frans Timmermans (Buitenlandse Zaken) vindt de beslissing van Vitens de 'eigen verantwoordelijkheid van dat bedrijf', zei hij gisteren in de Tweede Kamer. Het ministerie heeft geen bezwaar tegen de samenwerking tussen de twee bedrijven, en heeft Vitens dat ook laten weten. Vitens verbrak deze week de samenwerking met Mekorot om politiek 'neutraal te blijven'. Het Israëlische bedrijf doet ook zaken met nederzettingen in Palestijnse gebieden. Volgens Timmermans is zijn 'ontmoedigingsbeleid' niet de reden voor de breuk. < >>> zie ook pagina 12

NL

HILBERT MEIJER nd.nl/binnenland

Tussenjaar overleeft ook met sociaal leenstelsel

► ENSCHEDE

SCHOLEN DIE TUSSENJAREN AANBIEDEN, TREKKEN NIET BLIJVEND MINDER STUDENTEN ALS DE BASISBEURS VOOR STUDENTEN WORDT OMGEZET IN EEN SOCIAAL LEENSTELSEL.

Het effect van een lagere instroom voor tussenjaren, bijvoorbeeld voor de Evangelische Hogeschool in Amersfoort en Bijbelschool de Wittenberg in Zeist, zal alleen merkbaar zijn in de jaren voordat het leenstelsel ingaat. 'Ik voorzie op de lange termijn geen grotere problemen voor de tussenjaren', zegt Hans Vossensteyn, die onderzoek doet naar de effecten van de overgang van de basisbeurs naar het leenstelsel. Vossensteyn is directeur van Cheps, een aan de Universiteit Twente verbonden

instituut dat onderzoek doet naar beleid in het hoger onderwijs. Hij wijst op ontwikkelingen in Groot-Brittannië, waar in 2012 het collegegeld werd verhoogd van 3500 naar 9000 pond, met daaraan gekoppeld een sociaal leenstelsel. In 2011 hadden tussenjaren daar last van – jongeren besloten een tussenjaar te schrappen en direct te gaan studeren – maar in het daaropvolgende studiejaar trok de belangstelling voor tussenjaren weer aan. 'Een lager studentental voor tussenjaren is dus een invoeringseffect', zegt Vossensteyn.

onduidelijkheid Deze week besloot minister van Onderwijs Jet Bussemaker – onder druk van de Tweede Kamer – ertoe het sociaal leen-

stelsel voor masterstudenten een jaar uit te stellen. Dit tot teleurstelling van aanbieders van tussenjaren, die merken dat studenten vanwege de onduidelijkheid geneigd zijn meteen te gaan studeren, en een jaar van bezinning overslaan.

Els van Dijk, directeur van de Evangelische Hogeschool, noemt de voortdurende onduidelijkheid over het leenstelsel 'funest'. De Evangelische Hogeschool merkte dit effect voor de zomer; pas in juni van dit jaar werd besloten het leenstelsel uit te stellen. Pas nadat dat bekend geworden was, trok het aantal aanmeldingen nog enigszins aan, al bleef het onder de instroom van voorgaande jaren. >>> zie ook pagina 3

Wat is nog zekerheid in deze tijd, als het gaat om werk?
 COMMENTAAR OP 3

WILLEKE nd.nl/cartoons

NL

HILBERT MEIJER nd.nl/binnenland BEELD: NOVUM / REIN VAN ZANEN

Dat leenstelsel komt er wel

... Het sociaal leenstelsel voor studenten is uitgesteld, maar komt er vroeg of laat alsnog.

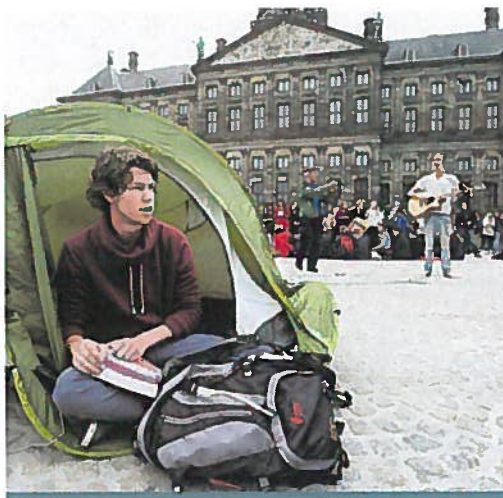
... Het debat daarover deze week was niet zinloos: 'Het maakt de hoofden en harten klaar voor het onvermijdelijke.'

► DEN HAAG

Opnieuw blijven studenten, hogescholen en universiteiten een jaar in spanning, nu de Tweede Kamer de plannen voor een sociaal leenstelsel voor masterstudenten heeft afgewezen. Wat doet onzekerheid met het onderwijs? Veel, zegt Jorien Janssen, voorzitter van de Landelijke Studenten Vakbond. 'De plannen in Den Haag veranderen per seizoen, maar studenten moeten toch een studieplanning maken voor de komende jaren. De student is de dupe van het gebrek aan politieke visie op de studiefinanciering. Het Interstedelijk Studenten Overleg vindt ook dat 'tijdige voorlichting' boven aan het prioriteitenlijstje van de minister moet staan, evenals de aanbieders van tussenjaren, die studenten mislopen door de aanhoudende onduidelijkheid. En dan is er nog het klein leed van de studentenverenigingen: onderzoek wijst uit dat twintig procent van de studenten niet meer lid wordt van een studentenclub als het leenstelsel is ingevoerd.

Wat onzekerheid met het onderwijs doet, is meer voer voor psychologen dan voor onderwijsdeskundigen, vindt hoogleraar onderwijsrecht Paul Zootjens.

Toch valt uit het afgelopen jaar, toen die onzekerheid over het leenstelsel er ook al was, wel een rode draad te ontwarren: jongeren vinden een studie geen luxe, en gaan studeren ongeacht de financiële consequenties. Critici die beweren dat jongeren vanwege de kosten van een studie afzien, zitten eraanast, zegt Zootjens. 'Een leenstelsel leidt niet tot mindere toegankelijkheid van het onderwijs, blijkt uit onderzoek en ervaringen in het buitenland. De onzekerheid is niet: kan ik wel studeren? Maar: hoeveel moet ik straks betalen?'

In juni voerden studenten vergeefs actie op de Dam tegen het leenstelsel.

Hans Vossensteyn, directeur van het aan de Universiteit Twente gelieerde onderzoekscentrum naar beleid in het hoger onderwijs (CEPS), denkt er net zo over. 'Grootste probleem van het uitstel van het leenstelsel is dat iedereen gaat geloven dat de toegankelijkheid van het hoger onderwijs door zo'n systeem geschaad wordt. Die onzekerheid gaat een veel grotere rol spelen dan dat het probleem daadwerkelijk is.' Het leenstelsel is op ingeven van de Tweede Kamer opnieuw uitgesteld, maar Zootjens is ervan overtuigd dat dit geen afstel betekent. 'Er is veel gemopper, maar het leenstelsel is zo slecht nog niet. Binnen nu en tien jaar is het zeker geregeld.' De huidige studiefinanciering is volgens Zootjens niet meer van deze tijd. 'Het is niet meer vol te houden, de overheid kan niet aan de gang blijven met het betalen van studiefinanciering. Heel

veel landen – Engeland, VS, Australië – kennen een leenstelsel, maar het past kennelijk niet in onze cultuur. Het vergt tijd om mensen ervan te overtuigen dat het anders moet. Wat dat betreft was het debat van deze week heel nuttig. Men maakt de hoofden en harten klaar voor iets wat onvermijdelijk is.'

veel verdienen

Dat jongeren die willen gaan studeren niet staan te juichen, vindt Vossensteyn logisch, maar de huidige basisbeurs is wat hem betreft geen eeuwigdurend recht. 'In de jaren tachtig is een wel heel luxueus stelsel ingevoerd. Een jaar in de collegbanken zitten kost duizenden euro's. De overheid betaalt daarvan het grootste deel plus een basisbeurs. Zeventig procent van de studenten heeft die beurs niet nodig. En studenten gaan straks veel verdienen, dus is het niet erg als ze nu moeten lenen.' <

NL

RIEN VAN DEN BERG nd.nl/wetenschap BEELD: NO

Niemand weet wanneer het misgaat op internet

► DELFT

WERELDWIDE DIGITALE SYSTEMEN ZIJN ZOZEER IN ELKAAR GESCHOVEN, DAT NIEMAND MEER WEEET HOE GROOT DE KANS IS OP EEN RAMPZALIGE CYBERAANVAL. UITERST GEVAARLIJK, VINDT KERSVERS HOOGLEERAAR DIGITALE VEILIGHEID JAN VAN DEN BERG.

'We lopen in een fuik', zegt Jan van den Berg. Hij inaugureert vandaag aan de TU in Delft en wordt in januari bovendien directeur van de Cyber Security Academy in Den Haag. Volgens hem gaat het een keer onherroepelijk mis met de wereldwijde digitale systemen. 'Reacties op incidenten zijn tot nu toe steeds ad hoc geweest: we leven van wake-upcall naar wake-upcall', aldus Van den Berg. 'Drie miljard internetgebruikers weten niet hoe het internet werkt. Experts weten wel hoe het werkt, maar weten nog heel weinig van de risico's.'

De grootste dreiging is, zegt Van den Berg, dat we niet weten wat ons boven het hoofd hangt. 'We schuiven allerlei digitale en fysieke systemen steeds verder in elkaar en maken ze steeds verder van elkaar afhankelijk. En niemand snapt meer hoe een schakeling van mogelijke incidenten gaat uitwerken.' Onder bestrijders van cybercrime wordt spionage als de grootste dreiging van

Jan van den Berg

het internet gezien: overheden en bedrijven stelen gevoelige informatie van elkaar.

Maar hoogleraar Van den Berg vindt het minstens zo gevaarlijk dat we niet weten welk risico we lopen in de keten van onderling afhankelijkke vitale infrastructuur.

'Het risico zou weleens veel groter kunnen zijn dan we denken. Bij onze dijken vinden we een overstroming eens in de tienduizend jaar aanvaardbaar. Maar we weten niet eens hoe groot de kans is op een calamiteit op het internet of de daarmee verbonden systemen.'

Dat het nog nooit echt groots is misgegaan, zegt niets over de kans daarop, zegt Van den Berg. 'Experts zijn eigenlijk verbaasd dat het tot nu toe redelijk rustig is gebleven. Hoe groot is de kans op een desastreuze cyberaanval, met bijvoorbeeld een meerdaagse stroomstoring als gevolg? Eens in de honderd jaar? Dat kan ook volgend jaar zijn.'

puzzel

De onkunde is een probleem, stelt Van den Berg, want 'wat je niet kent, kun je niet bestrijden. We hebben een enorme digitale puzzel gelegd, en iedere expert ziet alleen maar zijn eigen puzzelstukje. De makers van Facebook hadden nooit verwacht dat hun uitvinding nu dertig procent van het internetverkeer zou opslurpen.'

Er wordt veel aan computerbeveiliging gedaan, aldus Van den Berg, maar dat gebeurt op tal van plekken en ongecoördineerd. De hoogleraar digitale veiligheid pleit, behalve voor internationale samenwerking bij het in kaart brengen van de risico's, voor meer democratische controle op het internet. En het zou alvast een begin zijn, zegt hij, als elke gewone internetgebruiker beseft dat op een computer een softwarebeveiligingsprogramma hoort, 'zoals een gordel in een auto'. <

BEETJE HOOP VOOR FLEXWERKER

Wat is nog zekerheid in deze tijd, als het gaat om werk? Ongetwijfeld is die zekerheid nog steeds groter als je een vast contract hebt dan wanneer je op tijdelijke basis werkt, of zzp'er bent. Maar het verschil wordt kleiner. Aan het eind van de vorige eeuw had 20 procent van de werkenden een flexplek. Inmiddels is dat circa 30 procent. Dan gaat het om twee miljoen mensen. Dat heeft deels te maken met veranderingen op de arbeidsmarkt. Werkgevers nemen minder snel mensen in vaste dienst. Nog maar 20 procent van de flexwerkers stroomt door naar een vaste baan, tegen 40 procent eind jaren negentig. Daarom is het goed dat gewerkt wordt aan versterking van de positie van flexwerkers. Overigens binden werknemers zich zelf ook minder lang aan een bedrijf. Daarnaast kiezen steeds meer mensen voor een bestaan als zzp'er. Inmiddels zijn het er zo'n 800.000. Voor een deel is het een afgedwongen keuze, omdat banen niet voor het opscheppen liggen; maar meer dan vroeger zet men de stap vrijwillig. Meer vrijheid, meer verdienen. Tenminste, als het goed gaat. Maar in de economische crisis van de laatste vijf jaar is dat een stuk moeilijker geworden. Honderdduizenden Nederlanders hebben in die periode voor kortere of langere tijd zonder werk gezeten, of hadden te weinig werk tegen te lage tarieven. Hoezo, zekerheid?

Voor starters is het sowieso veel lastiger geworden op de arbeidsmarkt binnen te komen. Of je nou hoger of lager bent opgeleid, je moet tientallen of honderden keren solliciteren voordat je aan de bak komt. En dan moet je vaak ook nog genoegen nemen met tijdelijke baantjes onder je niveau. Ondertussen moet je wel een keer uit je studentenhuus; meestal na een halfjaar. En zie dan maar eens weer betaalbare woonruimte te vinden. Lange wachtlijsten, hoge huren in de particuliere sector en strenge hypotheekregels van de banken werpen evenzoveel barrières op.

Tegen die achtergrond – meer flexwerk en een moeilijke woningmarkt – is een kleine, maar betekenisvolle stap gezet. Zoals we gisteren meldden, is een pilot gestart van Randstad, Rabo-dochter Obvion Hypotheken en Vereniging Eigen Huis om 1200 flexwerkers de mogelijkheid te bieden een hypotheek af te sluiten. Tot nu toe wordt vooral gekeken naar het verdiende inkomen in de afgelopen drie jaar. Bij de pilot gaat het om perspectief op werk in de toekomst, en inkomenszekerheid die daarvan kan worden afgeleid. Om een hypotheek te krijgen van Obvion heb je een perspectiefverklaring van Randstad nodig. Daar moet je dus eerst zien binnen te komen.

Hoe waardevol ook als signaal, het begint wel mondjesmaat: honderd perspectiefverklaringen in het eerste jaar op een aantal van 1200 flexwerkers is een erg trage start. Banken zouden bij hypotheekverstrekking meer maatwerk moeten leveren. Gemiddelden bestaan alleen in de statistiek.

Frans Tijssen

Als op maandagochtend iemand in de klas zit met rode oogjes, moet een alarmbelletje rinkelen.

► zie pagina 13: Lsd en nivea tegen drankmisbruik

nd contact

ALGEMEEN 0342 411 711
abonneservice@nd.nl
familiebericht@nd.nl
www.nd.nl

REDACTIE
redactie@nd.nl
kerk@nd.nl
opinie@nd.nl

VANDAAG IN
GULLIVER

Philippe Claudel ♦ Smakelijke koningsbiografie ♦ Het geloof van Louis Couperus